

Keskittetyt vai hajautetut palvelut?

Miia Palo
toimialajohtaja
sosiaali- ja terveystalvet
Lapin hyvinvointialue

Lähipalvelu on lähtökohta

LÄHIPALVELU

saavutettavuus
jatkuvuus
yhtenäisyys
vaikuttavuus

Keskittäminen tarvitsee perustelun

Järjestämislaki 4 §, lähipalveluperiaate

POIKKEUS

PERUSTELTAVA

Neljä voimaa vetää eri suuntiin

VAIKUTTAVUUS

Miksi lähelle?

Usein tarvittava
Jatkuva hoito- tai asiakassuhde
Ennaltaehkäisy ja arjen tuntemus

SAAVUTETTAVUUS

Kenelle lähelle?

Pitkät etäisyydet
Toimintakyky ja yhdenvertaisuus
Asiainnin aika ja vaiva

OSAAMINEN

Miksi keskittää?

Erityisosaaminen ja turvallisuus
Riittävä tapausmäärä
Osaamisen ylläpito

RESURSSIT

Mitä keskittäminen mahdollistaa?

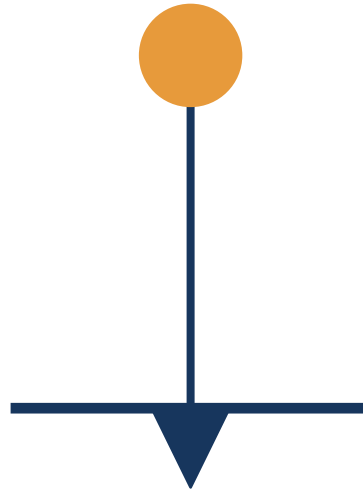
Kalliit laite- ja tilainvestoinnit
Ympäri vuorokautinen valmius
Henkilöstön saatavuus

Jokaisessa palvelussa painotus on erilainen.

Hukkavaaka: kaksi erilaista tehottomuutta

HAJAUTTAMISEN HUKKA

Vajaakäyttö
Kysynnän satunnaisvaihtelu
Yhden työntekijän resurssiportaat
Osaamisen ylläpito
Päällekkäiset tilat ja laitteet

PUNNINTA

KESKITTÄMISEN HUKKA

Asiakkaan ja saattajan matkat
Ajankäyttö ja kuljetuskustannukset
Heikompi jatkuvuus
Paikallistuntemuksen menetys
Hakeutumatta jääminen
Jonotus

Palvelun keskittäminen ei poista hukkaa vaan siirtää ja muuttaa sitä.

Kenen tehokkuutta (osa)optimoimme?

Hyvinvointialueen säästö ei välttämättä ole yhteiskunnan säästö.

Matkakustannukset ovat joskus vaa'ankieliasemassa keskitetyn tai hajautetun palvelun ratkaisussa

Kiire ei vielä tarkoita, että tarve ratkeaa

RESURSSITEHOKKUUS

Onko ammattilainen, tila tai laite mahdollisimman täydessä käytössä?

VIRTAUSTEHOKKUUS

Kuinka nopeasti ja sujuvasti asiakkaan alkuperäinen tarve ratkeaa?

HÄIRIÖKYSYNTÄ

Uusi asiointi, joka syntyy, koska tarve ei ratkennut oikein tai ajoissa.

Heikko virtaus

Tarve jää ratkaisematta

Uusi yhteydenotto

Kapasiteetti kuluu

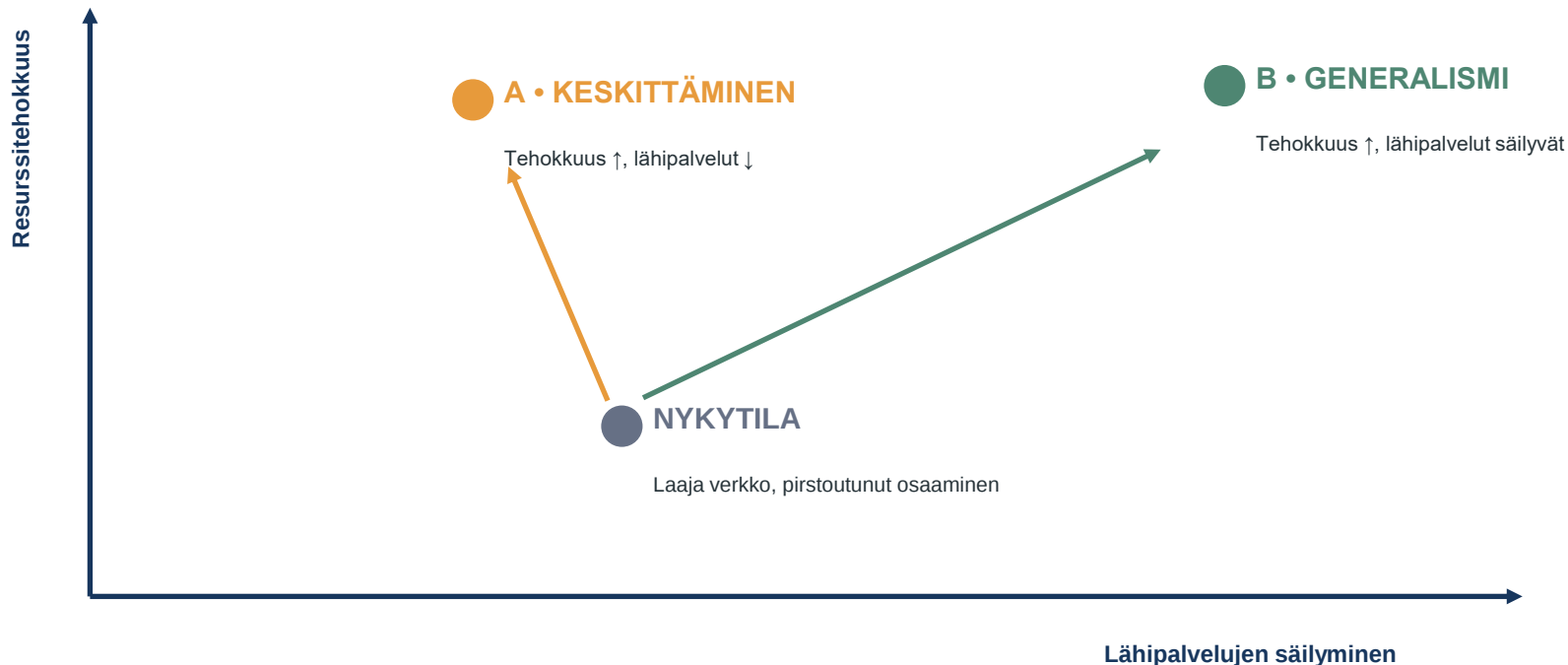
Virtaus heikkenee

Resurssit voivat olla täydessä käytössä myös järjestelmän oman toimimattomuuden korjaamiseen.

Syntykö keskittämispaine palveluverkosta vai siiloista?

Siiloutumisen vähentäminen parantaa lähipalvelujen tehokkuutta

Jos tehokkuushyöty syntyy osaamisrakennetta muuttamalla, verkkoa ei välttämättä tarvitse supistaa.

Esimerkkejä Lapin hyvinvointialueelta, pienten asiointialueiden toimintamallit

- Sairaanhoidon tiimi 14/24/7
 - Antaa kotisairaalapalvelua, kotisairaanhoidoa ja avosairaanhoidon kiirevastaanottoa ja hoidon tarpeen arviointia virka-ajan ulkopuolella, ensihoitopalvelu tukee.
- Palveluasumisen lupapaikat kotisairaalan potilaille paikkakunnilla, joilla ei ole vuodeosastoa
- Ikääntyneiden yhdistelmäyksiköt
- Laboratorionäytteenotto + sairaanhoitaja/lähihoitaja
- Alueterveydenhoitaja: avosh, neuvola, mielenterveystyö, kotisairaanhoido
- Räätelöidyt tehtäväkuvat
- Integroitu lähijohtaminen

Tehokkuus kasvaa joko vähentämällä pisteitä tai muuttamalla osaamisen rakennetta.

Generalismi ei synny vain organisaatiokaaviolla tai hallintopäätöksellä

1

KOULUTUS

Laaja-alaiset perustason valmiudet
Täydennyskoulutus ja urapolut

2

ARVOSTUS JA PALKKAUS

Generalistiosaaminen vähintään
erityisosaamisen rinnalle

3

KONSULTAATIOT

Erityisosaaja nopeasti lähipalvelun tueksi

4

SÄÄNTELY

Palvelu- ja ammattihenkilönormit tukemaan
tarkoituksenmukaista työnjakoa

Laaja-alaisuus on vaativaa asiantuntijuutta, ei erityisosaamisen puutetta.

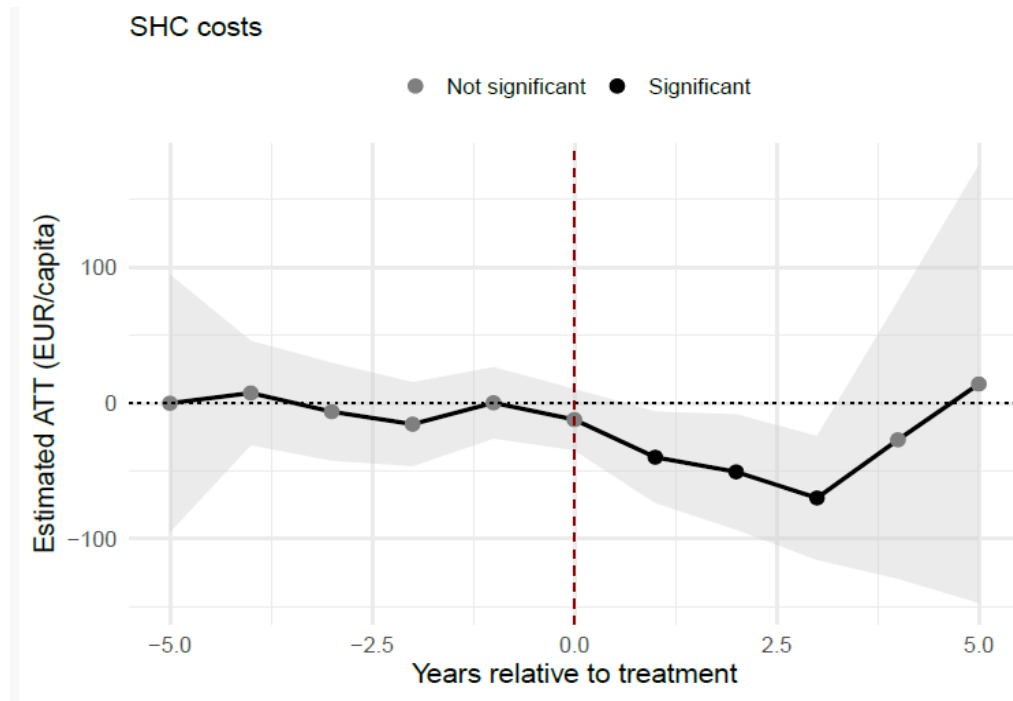
Mitä ovat teknologian kehityksen tuomat mahdollisuudet palvelujen hajauttamiseen

Tieto liikkuu. Osaaminen liikkuu. Ihmisen ei aina tarvitse liikkua.

Tutkimustietoa tarvitaan

- Terveysasemien sulkeminen vähensi kuntien kustannuksia verrattuna verrokkikuntiin.
- Kuntien kustannukset vähenivät alkuun erikoissairaanhoidosta (huom. Kunta-aika, vähenivätkö julkisesta taloudesta?)
- Lääkärikäynnit vähenivät

PALO, Kaisa. Does Centralizing Primary Care Decrease Costs?. 2025. Helsingin yliopisto <https://helda.helsinki.fi/bitstreams/6ad9144b-4a8c-47a6-bae7-1decd9bbe902/download>

Neljä väitettä keskusteluun

- 1 Keskitämispäätökset pitää tiukassa taloustilanteessa tehdä puhtaasti resurssitehokkuuden ja oman organisaation näkökulmasta???
- 2 Keskitämisestä aiheutuva hukka ja haitta tulee ottaa paremmin huomioon???
- 3 Osaamisrakenteiden, teknologian sekä ohjaus- ja normiympäristön uudistaminen on liian vaivalloista, on helpompaa vain keskittää palvelut ???
- 4 Teknologia voi murtaa vanhan keskitetty vai hajautettu -asetelman???

Millä uudistumisella voisimme kehittää lähipalveluta ilman kohtuutonta hukkaa?

Kiitos!

Miia Palo
miia.palo@lapha.fi
040 653 2728